

НАПЛАТА БАНКАРСКЕ ГАРАНЦИЈЕ

Банкарска гаранција издата за враћање аванса, обавезује банку да кориснику исплати гарантну суму у случају да његов дужник – извођач радова не испуни уговорену обавезу за коју је добио аванс или аванс не врати или га не оправда.

Из образложења:

„Под банкарском гаранцијом, сходно члану 1083. Закона о облигационим односима, подразумева се обавеза банке према примаоцу гаранције – кориснику да ће му за случај да треће лице не испуни обавезу о доспелости такву обавезу измирити, ако буду испуњени услови наведени у гаранцији. Успостављању правних односа из банкарске гаранције претходи закључење основног уговора у коме је садржана финансијска клаузула о обавези дужника да повериоцу прибави гаранцију одређене банке. Након тога, дужник из основног уговора закључује са банком уговор о издавању банкарске гаранције, па тек потом банка у извршењу своје обавезе из таквог уговора даје гаранцију кориснику. На претходно изнети начин успостављају се самостални и независни односи између означених учесника, иако само заједно имају сврху и чине једну целину. Гаранција за враћање аванса по природи чини обавезу банке да кориснику исплати гарантну суму за случај да његов дужник – извођач радова не испуни своје уговорне обавезе за које је добио аванс, а такав аванс не врати, односно не оправда. Поред тога, банкарска гаранција може бити условна и безусловна, све у односу на то да ли је корисник гаранције у обавези да докаже испуњеност одређеног услова или је довољно да у року важења гаранције само да изјаву да дужник из основног посла није о року испунио своје уговорне обавезе. Ова подела поклапа се са разликовањем апстрактне и акцесорне банкарске гаранције чији је критеријум могућност истицања приговора из основног правног посла од стране банке, па би тиме безусловне банкарске гаранције по природи увек биле и апстрактне.

Уколико се наведено има у виду, правни претходник туженог је у односу на тужиоца имао својство издаваоца банкарских гаранције. Садржина ових банкарских гаранција односи се на враћање неоправданог аванса по пријему изјаве корисника о томе да је дужник – овде умешач прекршио уговоре који су се односили на рехабилитацију мостова, сходно правилу бр. 458. Јединствених правила за гаранције на захтев Међународне привредне коморе. На такав начин издате банкарске гаранције су биле безусловне и апстрактне. За настанак обавезе туженог према тужиоцу, у својству корисника банкарске гаранције, довољно је да прими захтев за плаћање са изјавом да дужник из основног посла, овде умешач, није испунио своје обавезе, како то правилно закључују нижестепени судови.

Висина обавезе туженог по издатим банкарским гаранцијама се у складу са њиховом каузом односила на враћање аванса, али само његовог дела који није био покривен стварно изведеним радовима. Приговор туженог у погледу износа његовог дуга према кориснику гаранције односи се на њихов засебан међусобни однос. Тиме постојање спорности између њих о висине обавезе предмет је расправљања, а самим тим и доказивања. Висина обавезе по основу банкарских гаранција је фактичко питање. Коначни исход о вредности посла из уговора о рехабилитацији мостова који су били намењени финансирању из примљеног аванса у границама утврђеног чињеничног стања представља износ од 7.781.734,09 динара. Насупрот ревизијским наводима, оцена претходно наведене околности није могла да буде ограничена само на једно доказно средство, односно испостављене и оверене привремене ситуације. Вредност

радова обрачуната у привременим ситуацијама коју се оверене од стране тужиоца и извођача радова - овде умешача не води по аутоматизму закључку да су они нужно требало да буду наплаћени средствима из примљеног аванса. Напротив, степен покривености аванса одређује се у односу на стварно изведене количине радова само по спорним уговорима. Управо за овако одређену вредност је и била умањена обавеза туженог поводом издатих банкарских гаранција.

Неосновано се ревизијом указује да у односу на документарну природу банкарске гаранције није постојала обавеза туженог да проверава веродостојност оверених привремених ситуација поводом захтева тужиоца за њихову наплату. Безусловност и апстрактност банкарске гаранције установљено је ради заштите њеног корисника. Сврха заштите одражава се кроз учвршћивање интереса корисника гаранције у случају да испуњење основног уговора изостане, без потребе да доказује оправданост наплате средстава по гаранцији. Следи да се домен правне природе банкарске гаранције не може тумачити на начин који би омогућавао да њен издавалац буде заштићен документацијом – привремених ситуација из основног посла поводом које је гаранција издата и у чијем састављању није ни учествовао. Тачни су ревизијски наводи да је у складу са условима по предметним банкарским гаранцијама висина обавезе туженог условљена вредношћу радова по овереним привременим ситуацијама. Али, само оним радовима који се могу квалификовати као они који су истовремено били авансирани по закљученим уговорима и који су заиста изведени. Према утврђеном чињеничном стању оваква квалификација радова по спецификацији у привременим ситуацијама на које се позива ревидент у претежном делу изостаје. На такав начин изостаје и основаност навода туженог којим доводи у питање закључак о висини његове обавезе према тужиоцу садржан у одлуци коју побија ревизијом.“

(Сентенца из пресуде Врховног касационог суда Прев 459/2019 од 16.7.2020. године, усвојена на седници Грађанског одељења од 16.03.2021. године)